

Бранко Малешевић

Ќафанске приче

Виндзор 2025

Бранко Малешевић

кафанске приче

Виндзор 2025

Приче из велике сале (Јун - Новембар, 2025)

У једном маленом војвођанском граду, постојао је само један хотел, са дванаест соба, скромно опремљених, без водоводних и санитарних инсталација. Служио је углавном путницима за краћи боравак. Али зато имао је бифе, ресторан са две веће просторије и велику салу, које је било тешко наћи и у знатно већим градовима.

Власник који је подигао тај хотел, није жалио пара да то буде како је замислио. Посебну пажњу посветио је великој сали, која је служила по потреби и као биоскоп, позориште, за свадбе и свечаности варошке елите.

Могла је да прими око три стотине гостију, или пет стотина посетилаца позоришних и филмских представа.

Доњи део зидова био је обложен скупоценим дрвеним панелима, велики и високи прозори са разнобојним украсним стаклима, висока таваница као у катедрали стилски украшена.

Велика, пространа бина могла је примити веће оркестре, хорова или извођаче позоришних представа.

Као што је на почетку речено, хотел није располагао водоводним и канализационим инсталацијама јер за то, у то време нису постојали услови, тј. сам градић није тиме располагао.

То је било између два рата, а по завршетку другог скоро сво немачко становништво напустило је град, а њихове домове запосели досељеници из разних крајева Југославије.

Структура становништва тако је промењена, а новодошли нису много марили за одржавање, како тог хотела, тако и других вредних грађевина. Јер, после рата био је приоритет да се земља обнови, а одржавање објеката од значаја за културу, остављено је за нека друга, боља времена.

Тако је и споменути хотел доживео сличну судбину: неодржаван, запуштен и занемарен, постао је једно обично свратиште, кафана сеоског типа.

Средином педесетих година, доласком новог особља, обученог у угоститељским школама, или са стране, почело се са опорављањем: прво да се очисте и офарбају све просторије, подови и обнови намештај.

За веће радове, ма како да су били неопходни, недостајало је пара. Ипак, стање се променило, било је видљиво на сваком коараку. Вратио се живот и у велику салу, делимично.

Јаника

Неколико година пред почетак Другог светског рата, владала је права епидемија криминала у виду крађа, у чему су се посебно истицали џепароши, често организовани у групе да би били успешнији у свом прљавом занимању.

Омиљен терен на коме се одвијао овај “бизнис” били су возови, железничке станице, вашари и пијаце, јер ко год се туда кретао, посебно на вашарима, где је скоро сваки посетилац био добра прилика, јер је понешто куповао или продавао, дакле, имао је код себе новаца.

На улазу би лопови често сами поставили писана упозорења: “чувајте се џепароша” па са стране пажљиво посматрали.

Свако ко то прочита, инстинктивно би руком проверио да ли је новчаник на месту, и тиме несвесно показао где се налази.

Посебно се истицала мала група коју је предводио највештији међу њима – Јаника, који је мађионичарским вештинама био у стању да украде сат са руке, новчаник из џепа или било шта што би привукло пажњу лопова.

При томе је користио своје урођене вештине и таленте: продорни поглед који хипнотише, слаткоречивост која би

жртви одвлачила пажњу док би вешти прсти обављали посао за пар секунди.

Због тога је био на гласу; по железничким станицама, вашарима и свугде где се народ окупља, полиција је постављала упозорења са његовим ликом: Чувајте се Јанике џепароша!

Али, фотографија је била лажна, као и само име Јаника!

Причало се да је његово право име Јано, Јанош, Јохан или Јован. Говорио је више локалних језика и сви су га својатили на основу имена, што је још више збуњивало полицију.

Пред почетак рата изгубио му се сваки траг. Причало се да је мобилисан и да је завршио негде на Источном фронту крајем рата. И тако је прича о Јаники џепарошу пала у заборав.

*

Десетак година касније, Александар, управник споменутог хотела у овој вароши на обали Дунава, боравио је у Београду службено и након обављеног посла ушао је у ресторан познат као место где се сервирају најбољи ћевапчићи у кајмаку.

Ресторан у близини споменика Вуку Караџићу, био је један од елитних угоститељских објеката у главном граду, познат по својим понудама једнако као и по услузи која се могла мерити са хотелима Париза, Лондона, Пеште ...

Пришао му је конобар и са наклоном пружио јеловник и винску карту, потом се удаљио корацима својственим неком уметнику балетану, што му је привукло пажњу накратко.

После неколико минута врати се и опет са наклоном упита – Чиме могу господина да послужим?

Александар подиже поглед са јеловника и примети да однекуд познаје овог конобара, па га упита да ли су се негде срели.

Конобар се представи – ја сам Јован, високо квалификовани конобар, а једно краће време инструктор у Угоститељској школи у једном војвођанском граду, али нисам тамо дуго боравао ...

Тада га Александар препозна и сети се као Јаноша инструктора послуживања, прве генерације те школе, зато га Александар није често виђао али га је упамтио.

Пошто му се представио као Јован а сећа га се као Јаноша, упита га шта му је право име.

- На крштењу сам добио име Јован, али званично уписан у књигу новорођених као Јанош, јер је тада варош припадала Аустроугарској монархији, па је касније, за време Краљевине Југославије променио име у Јован. Потом, опет за време окупације током Другог светског рата постао Јанош, и на крају, после рата поново Јован ...

Пошто је свог госта послужио, завршио је своју смену и замолио Александра да пређу у суседну послатичарницу на кафу, и мало разговора о протеклим данима у граду где су некада боравили и за који их обадва вежу најлепше успомене, како су током разговора рекли.

Јован је упитао Александра где ради, и пошто је добио опширне информације о послу којим се бави као и о маленој вароши, рече да је у тим крајевима пре рата често борао и да добро познаје тај део подунавља.

Рекао је и без додатног питања, да је пред крај рата отишао у Пешту, затим у Беч, где је радио у елитним хотелима, али у ратним условима није се задржао дуго већ је преко Трста где је био краће време, бродом отишао у Казабланку, на обали Атлантског океана.

Крај рата га је затекао у том граду, и пошто је био ван своје земље, требао је да се изјасни да ли жели да се врати у Југославију или попут многих "дипиоваца" (DP: displaced people) буде размештен у неку од земаља усељења (Енглеска, Канада, УСА, Аустралија ...).

Опредио се за повратак у Југославију, што је био врло редак случај, јер велика већина оних који су се нашли ван граница нису хтели да се врате због промене режима, тј. комунизма.

Међутим, убрзо се покајао, јер је дочекан као сумњиво лице; суочен са многим испитивањима, где је боравио за време рата, шта је радио, с ким се дружио ... Боравак у споменутим државама и градовима само су повећали сумњу, и то је све полиција морала детаљно истражити и испитати.

То је потрајало подуже, али пошто ништа нису открили на основу чега би га могли осудити, ослобођен је и наставио да ради као конобар у многим градовима, јер је волео да путује и упозна различита места.

А био је више пута током испитивања спреман да призна да је он уствари онај Јаника са потерница полиције од пре двадесетак година. Хтео је да се ослободи и најмање гриже савести за оно што је чинио у младости, не толико ради материјалне користи колико да се докаже са својим способностима. Полицију вероватно није много интересовало шта се дешавало у претходној “трулој Југославији” и за чега нису ни имали мандат.

*

Тако је стигао и до главног града и сусрета са Александром, и ту је видео прилику за новим искуством, упитавши саговорника да ли би било места у његовом хотелу, бар за неко време. Александар је то једва дочекао; конобара као што је Јован сваки хотел би радо запослио, и понуди му место шефа ресторана, а истовремено и као квалификованог инструктора да конобаре мало подучи послу.

Директор Александар је ту видео ретку прилику и замолио Јована да прихвати понуду.

*

Убрзо је цела варош сазнала да је у хотел стигао необичан конобар, по изгледу, понашању и свему осталом.

По први пут су имали прилику да виде конобара у црном оделу, белом прслуку и кошуљи, лептир машини, који госте послужује

из специјалних колица, вештим рукама, са осмехом на лицу. Елиту гостију хотела чинили су трговци, занатлије, просветари, међу којима се увек истицао по својим примедбама и запажањима професор зоологије, познати винопија и гурман. Он је први упоредио конобара Јована са пингвином, што ће од те вечери постати његов надимак.

Јован се није љутио, пре би се могло рећи да је тај симпатични надимак прихватио као признање за своју појаву.

У том хотелу постојала је поред бифеа, ресторана и једна велика сала која је по потреби служила као биоскоп или позориште. Ту су наступали познати уметници, оркестри и певачи, а као посебан догађај и гостовање првака света у стоном тенису, Југословени Вилијам Харангозо и Жарко Долинар, као и Јапанац Огимура.

Боравак управника Александра у Београду, када се непланирано срео са Јованом, био је у сврси потписивања уговора са Кабаре групом, да једног викенда наступе са својим програмом у његовом хотелу.

Долазак конобара Јована још увек је била тема разговора у вароши, када је најаву гостовања Кабарера са богатим програмом стигла у варош, изазвала велико интересовање, али и мноштво питања о каквом се програму ради.

Мештани, осим изузетака, нису ни чули за Кабаре.

И дође то дугоочекивано вече.

Две просторије ресторана и велика сала, биле су попуњене до последњег расположивог места.

Специјалан подијум постављен је тако да гости из све три просторије могу пратити програм, дуго најављиваног Кабарера.

Пошто је оркестар “тушем” најавио почетак, појави се витка дама са високим потпетицама у црној хаљини широког деколтеа, која најави наступ две симпатичне и скромно обучене девојке, које ће показати све могућности тела, изводећи разне акробације са и без кругова у рукама.

После је певачица отпевала неколико пригодних песама, мађионичар је показао како се зец вади из шешира, и тако редом. Гости су били заиста у неверици шта све овај човек може да уради. Ређали су се извођачи и на крају, као главна тачка наступи проћелави, како се сам представи, опсенар. Позове двојицу добровољаца на подијум, са сваким се рукује и проговори неколико речи, затим држећи у руци два “дуката” поче да их крије премештањем у рукама и најзад упита једнога: - Где се налазе?

Упитани показа на једну од руку. Овај отвори шаку – ништа. Затим упита другог, који показа на другу шаку. Опет - ништа. Опсенар показа публици обе празне шаке, па рече:

Окус - покус, препарандус, и показа у свакој руци по дукат. Поновио је сличне вештине још неколико пута и завршио свој наступ уз аплауз посматрача.

Све је то посматрао Јован, из прикрајка, често се осмехивао, некако са иронијом, као да је то приказ за малу децу.

Настала је пауза, Јован је послужио своје госте и извођаче програма, са понеким разменио по коју реч и осмех.

При крају програма, Јован се представи на подијуму и замоли госте које је он послуживао, да провере своје џепове и ташне, и ако им шта недостаје да се њему јаве.

Настао је немигљив урнебес, чуло се са једне стране – нема мог новчаника, џепног сата, са друге – пенкала, наочара ...

Јован их је све тешио да не брину, нека сваки од њих дође код њега по своје. И дошли су.

Сваки је био поздрављен са аплаузом, а када се појавио мађионичар члан Кабарета да узме свој новчаник, све три сале су стале на ноге и аплаузом поздравиле “Пингвина”.

То је уједно био и крај за Јованово запослење у том хотелу, отишао је са члановима Кабарета, да се бави џепарењем, овога пута јавно и слободно, забављајући многе вештином

својих прстију – није могао одолети свом природном нагону и немирном духу.

Швабин сат

Још подуго се причало о конобару мађионичару који краде сатове, новчанике, и један случај десио се на истом месту који се може повезати са погрешним веровањем да су такви сви конобари. Један од ретких Шваба који је остао да живи у вароши на обали Дунава после одласка скоро свих осталих сународника пред крај рата, био је Руди, власник радње за производњу сода воде, којом је снабдевао своје муштерије, углавном угоститеље и трговце, и немајући конкуренције, сасвим лепо живео.

Посао у радњи водио је његов син Ханс а он је као газда надгледао и водио рачуна о финансијама. Био је, с разлогом, поносан на свој сребрни џепни сат са породичним грбом угрравираним на поклопцу. Наследио га је од свог оца, и користио само у свечаним приликама.

А једна од тих била је када би на крају месеца, кренуо у обилазак угоститељских и трговачких радњи ради наплате испоручене робе. Том приликом би обавезно имао на себи прслук са скупоценим сатом у џепу и дугим ланчићем који је висио преко повећег стомака.

У ресторан са великом салом дошао је раније једног дана и на шпедитеру донео већу количину своје робе, по ванредној поруџбини пословође ресторана, замењујући сина Ханса. Завршио је посао и сео да попије своју уобичајену кафу и ракију. При поласку, да види колико је сати, на своје велико запрепашћење примети да сата нема у џепу, одмах позове пословођу и пожали се да му је сат украден и посумња на конобара, вероватно подсвесно доводећи га у везу са конобаром Јованом “Пингвином” и његовом “крађом” на приредби.

Узалудно се правдао сироти конобар, да он сата није ни видео. Руди се вратио у своју радионицу, бесан и љут.

Када се на крају радног дана пресвлачио, примети да је на себи имао радни прслук а не онај “свечани” када иде да покупи паре од муштерија на крају месеца.

Погледа у ормар, и види сребрни ланчић вири из џепа прслука - значи сат није украден.

Силно се обрадовао али истовремено и бесан на себе што је окривио невиног конобара за крађу.

Сутрадан, оставио је радионицу сину да настави са послом, а он свечано обучен, са сатом у џепу прслука крену у обилазак кафана у вароши. У свакој је понудио пиће конобарима извињавајући се за увреду оном у великој сали, објашњавајући да је тиме увредио конобара али и име и углед заната.

Швабице

Неколико месеци касније, по први пут после одласка у Немачку, рођаци фамилије дошли су у посету код Рудија.

Своје госте довео је у ресторан у великој сали, да их почасте специјалитетима са роштиља, уз сремска вина, чувени Ризлинг и Фрушкогорски бисер, и да упозна своје посетиоце са лепотом музике тамбурашког оркестра.

Међу њима било је три средовечна и два старија брачна пара.

Швабе су биле одушевљене ћевапчићима, ражњићима и посебно пљескавицама. Добро вино, расположење и укус хране позивали су на “репете”, али сваки пут са додатком више паприке, лука и бибера. При одласку обећали су доћи поново већ сутра.

Међутим, нису се појављивали неколико дана, и мислили су у ресторану да су вероватно променили мишљење и да неће доћи. Ипак, једне вечери ево их поново, али некако тихо, и мирније. Ханс, Рудијев син, наручи поново роштиљ, али овога

пута без бибера и паприке, уместо вина природну изворску воду, од колача затражише кремпите и шампите.

На питање зашто, мислећи да прошли пут нису били задовољни услугом, Ханс рече да су сви имали проблема после оне гозбе, (погодите које) а посебно даме, које су једногласно изјавиле да су први порођај лакше поднеле ...

Андреј

Нови оркестар са чувеним примашом, дошао је по уговору на годину дана. Један од чланова, Андреј, био је човек средњих година – пијаниста, слепи музичар.

Разговарао је са пословођом и без питања, почео своју причу о томе како је изгубио вид.

Пореклом је из оближње вароши, која је имала развијену индустрију за прераду кудеље.

И наравно, припрему кудеље за обраду.

Било је, између осталог, потребно да стабљике кудеље одлеже потопљене у води дуже време у каналима.

Када се извади и однесе на даљу прераду, младићи су се често играли у тим каналима, не знајући да то представља велику опасност због могуће појаве амонијака.

Андреј је био непажљив и задржао се у каналу довољно дуго да је амонијак оштетио његов вид. Имао је тада 16 година.

Отац му је свирао на клавиру, на којем је и сам проводио неко време. Када је ослепео, свирање на клавиру му је постало занимање, пошто је завршио допунско музичко образовање. Похвалио се како је научио и азбуку за слепе, читао приче из његових књига, пипајући прстима по ситним избочинама на папиру. И постали су добри пријатељи.

Једног јесењег дана, пословођа је запослио неколико жена из комшилука да спреме зимницу за кухињу ресторана.

Оне су у дворишту позади бине, спремале кувани парадајз и туршију, па су једног часа дозволе пословођу да каже где да ставе спремне тегле зимнице.

Рече им: ставите, ако нема другог места, на клавир.

Андреј чувши то, упита да ли би могао да погледа тај клавир.

Пословођа се запита у себи, како може да га види, али рече:

- Ајде самном, да ти покажем.

Пошто му је помогао да се повисоким степеницама попне на бину, склони неколико тек остављених тегли и неких предмета који су се налазили на клавиру и рече ево, то је тај клавир, и ако можеш веровати, ту стоји још од пре рата, и обриса клавир неком крпом која се нашла на њему.

На бини су се поред клавира налазиле и неке столице, завесе пуне прашине, стари отоман, и неки предмети вероватно који су служили за потребе позоришта.

Ретко ко је залазио тамо, можда и годинама.

Андреј, као да има три пара очију, показује, пипајући прстима, поломљене жице, говорећи ово је жица ц3, г5 итд, па изненада, пошто је прешао руком преко металне плочице са именом фирме која је направила клавир: рече:

Молим вас прочитајте шта пише на овој плочици.

Пословођа прво обриса прашину са плочице и поче да чита:

Joseph Schulz Wien 1891.

Шефе! То је клавир а не оно на чему свирам, рече узбуђено Андреј обилазећи и пипајући га са свих страна, говорећи које жице, дирке и педалу треба набавити и притом рече у којем граду и продавници на адреси ...

За недељу дана, док нису стигле жице и остало наручено, Андреј је сво слободно време проводио код клавира, чистећи га и подмазујући прибором за одржавање оног на којем свира.

А када су наручени делови стигли, провео је више дана радећи на инсталацији, пробним свирањем и подешавањем док коначно није све завршио, позвао свога пријатеља пословођу,

и у знак открића овог вредног музичког инструмента, одсвирао серију музичких композиција за клавир, познатих аутора.

Радовао се као мало дете поклону којег је пожелео.

Добар глас се далеко чује. О открићу ретког клавира који је провео више од десет година у мраку, на бини међу разним старудијама, одвојен тешком и прашњавом завесом каја је као параван раздвајала два света: само на неколико корака, са друге стране завесе, одвијао се живот, свирало и певало.

Ускоро су дошли стручњаци из већег града, на позив Андреја, да прегледају и обезбеде вредан музички артефакт, на месту где припада, а не у неприкладним просторијама кафане.

Нашли су му место у свечаној сали градског музеја, а Андреј је са задовољством прихватио понуду да брине о њему, да повремено свира за посетиоце музеја или на часовима клавира за студенте музике.

Необична свадба

Бина је коначно доведена у стање да се могла користити за концерте, позоришне представе, свадбе, прославе Нове године и друге прилике.

Једна свадба у Великој сали остала је упамћена по својој необичној завршници.

Наиме, већ верени пар, раскинуо је везу а место невесте заузела млађа сестра. Младожења, капетан пилот у авио компанији, освојио је срце своје свастике, а старија сестра није се противила, па, иако сломљеног срца, препустила судбини да одлучи у овом случају.

Многи гости на свадби, из удаљенијих места, тек су на свечаном банкету сазнали о изненадној промени.

Дуго времена се о томе у вароши причало, као о нечему несвакидашњем, што је уистину тако и било.

Берба кукуруза

Попут бербе грожђа у неким местима, препуштено је једној позоришној групи да у великој сали организује прославу бербе кукуруза.

Очигледно је да су глумци имали добру визију приликом избора програма, јер су добро познавали менталитет мештана, њихов ниво хумора и потребе да се забаве на свој начин.

Сала, а посебно бина, била је декорисана у складу са програмом, кукурузним стабљикама, плодовима ове ратарске биљке, бундевама и сунцокретом као неизбежним јесењим декором.

Целовечерњи програм протекао је у добром расположењу, почело се са паорским вицежима од којих је највише аплауза добио онај када Соса рече за свог Лалу, да има нагона али нема погона, а врхунац, “крешћендо програма” како су сами најавили, био је избор најдуже и најдебљег клипа кукуруза.

У жирију су биле три даме и један господин.

Њихови коментари били су пропраћени смехом и навијањем, као на некој утакмици.

Присутни су били једногласни да такву забаву у својој вароши нису до тада имали прилике видети, и да се о овој “паорској берби кукуруза” причало дуже од било које бербе грожђа.

Преводацац

У тој истој сали био је једне године одржан свечани ручак за министре просвете Несврстаних земаља, који су посетили једну огледну дечју фарму у суседном селу, као вид образовања сеоске омладине. Пословођа ресторана је имао прилику да поразговара са неким од присутних, као са министром просвете Југославије, и једним професором факултета који је био преводацац на тој свечаности.

Разговор је био инициран тако што је пословођа упитао професора како је успео научити шеснаест језика? Рекао је да су му за то биле потребне, углавном, две књиге: Библија и Куран, штампане на језицима које је намеравао научити. Јер, најверодостојнији преводи текста из ових књига су основа за учење страних језика, бар за њега, како је рекао. Када је превео поздравни говор домаћина на последњи од шеснаест језика, добио је вишеминутни аплауз од свих присутних. Рекао је тада, да му је то било најдраже признање за уложени труд – Аплауз од министара просвете из више од стотину и двадесет земаља!

Двострука превара

Живот на селу био је знатно тежи него у већим местима, посебно у градовима. И увек је постојала нека завист код сељака у односу на ове друге. Радници и службеници у граду одраде свој осмочасовни посао, па преостало време могу да посвете себи и породици. Сељацима је радно време од јутра до касно у ноћ, посебно током пољских радова, сетве, жетве, бербе ... Током зимских месеци имају више времена и могу себи дозволити и тај луксуз да иду у градске хотеле на забаве. У новцу никада нису оскудевали, али у времену јесу, па су користили сваку прилику да надокнаде пропуштено. И тако, неретко током зимских дана, долазили у велику салу, на забаве или само на вечере са својим колегама са села или салаша. Увек су били у групи, никада сами. Као што је горе споменуто, имали су новаца, нарочито када продају своје производе у већим количинама. На забави их је било лако приметити; у лепим оделима, обући, често са скупocenim сатовима на рукама.

А ко су, откривају их жуљевите и испуцале руке, од сунца и ветра лица смежурана, као и њихов специфичан, успорен ход, као када иду за плугом ...

Њихове девојке, лепо обучене и напудране, трудиле су се да привуку пажњу и изван стола за којим су седеле.

Рачуница је била проста:

Да буду примећене од неког момка из града, и побегну са села. Зато су често млади конобари били њихова мета, или преко њих, путем порука неприметних за њихове момке за столом, да ступе у везу са неким на другој страни сале.

Момци пак увек су желели да на неки начин надмудре конобаре, а како би другчије него да не плате коју флашу вина, или чашу неког скупоцепог пића. За то су конобари знали, и нису били наивни као што су то ови први мислили.

Превара и контра превара би се одвијала често на уобичајени начин: После сваке флаше вина, а током вечери било је и до десет, коју би поручили од конобара, после када буде отворена, неки од момака би чеп ставио у свој џеп, и на крају вечери, позвао конобара да плати рачун за цело друштво.

Том приликом би извадио чепове из џепа, а већ је знао колико их има, извадио и ставио на сто да сви виде колико су попили, али би том приликом оставио у џепу један или два чепа.

Нису конобари наивни, знали би за ту превару унапред, и неком згодном приликом спустили би неколико чепова неприметно у џеп муштерије.

Понекад би то учинила и девојка поред њега у договору са конобаром, који је њој за узврат учинио услугу преносом поруке момку на другој страни сале.

Конобар преброји чепове, још похвали момке колико су флаша вина попили а нису ни пијани.

Мислећи да је надмудрио конобара за две флаше вина, сељак би рекао: Донеси још две за пута!

Никита и Наташа

Пошто је обавио посао због којег је дошао у главни град, Александар, пословођа ресторана у раније споменутој војвођанској вароши, упутио се ка аутобуској станици “Ласта”. До поласка аутобуса имао је око 2 сата на располагању, па одлучи да сврати у башту хотела на другој страни улице, и уз чашу – две хладног пива проведе преостало време. Изабрао је слободан сто у хладовини разгранате липе, која је пуна цвета ширила мирис који се осећао у целој башти ресторана, и мешао са оним од печене рибе са оближњег роштиља.

Имао је намеру да се расхлади пивом, а опојни мирис липе и печене рибе пробуди у њему апетит, па као у оној песмици “мор’о бих те рибо јести и да није глади”, промени мишљење. Као у случају од пре две године, када је у ресторану код Вуковог споменика срео конобара Јована, појави се познато лице колеге из школе, и уз истовремено препознавање поздравише се и разменише неколико уобичајених питања.

Пошто је рекао да има само пар сати времена до поласка аутобуса, Никита скине белу блузу, и седе да поразговарају, а колега је преузео његов посао накратко.

Пошто му је Александар опширно описао варош и хотел где ради као пословођа, Никита се заинтерествовао за услове запошљавања, колика је плата, станарина ...

Објаснио је да посао овде није лош, плата је доста мала а станарина превисока, и да би радо прешао у неко мање место. Александар му понуди, ако жели да дође код њега, обећавајући већу плату, и запослење чим стигне, јер он о томе одлучује. Рече, само да директор да сагласност, што је чиста формалност.

Дао му је број телефона на који да се јави сутрадан око подне, да потврди обећано.

И тако је било. Никита рече да стиже већ сутрадан. Александар је познавао један старији брачни пар у комшилуку, који је живео у повеликој кући, и упита их да ли би примили на стан једног младог конобара, и колику станарину траже. Деда Мита рече, може да дође `ома, а за станарину да не брине, неће бити висока.

Никита је стигао, упознао цео персонал у ресторану и одмах стекао наклоност својим понашањем и односом према другима. Деда Мита и бака Анђа такође су радо прихватили новог станара, и сви предуслови за добар почетак стекли су се истовремено.

Прве две вечери на радном месту, у вечерњој смени од 6 увече до 2 после поноћи, биле су довољне да се уклопи у систем пословања, упозна прве госте и стекне прва познанства. Треће вечери, тј. у суботу била је организована прослава неког предузећа уприличена као награда свом радном колективу за успешно пословање и годишњицу постојања.

У таквим приликама, руководство хотела ангажовало би додатну радну снагу као испомоћ, посебно у кухињи, а позиване су углавном супруге запослених у хотелу.

Тако је и Александар позвао своју супругу и свастика, једна да прави салате а друга да кува кафе.

Појава Никите као новог конобара привукла је пажњу лепшег света, јер је овај заиста био упадљиво згодан момак.

Свастика Наташа посебно је била заинтересована и пратила сваки његов корак, а када би дошао да поручи кафе, често је заборављала да стави шећер или се дешавало да кафа искипи. То је приметио пословођа и опоменуо је да обрати пажњу на посао а “кибицовање да остави за неку другу прилику”.

Није ни Никита био равнодушан, посебно када је сазнао да је Наташа свастика Александрова. Већ од сутрадан постали су нераздвојни а ускоро потом и брачни пар.

Кум Светислав

Није дуго потрајало када се још један колега из Угоститељске школе појавио на послу у истом ресторану.

Пореклом је из оближњег села, и након посете родитељима свратио је у ресторан чекајући на воз, станица је била преко пута паркинга.

Сусрет је био дуго очекиван, јер је Александар посетио другаре у школи првог лета по доласку у ову варош, срели су се и рекао је Светиславу где ради. Обећао је тада да када буде прилике да ће навратити и видети се.

Завршио је исту школу као трећа генерација, Никита је био прва а Александар друга.

Питао је за могућност запослења, и наравно нашао га на мање од десет киломера од родитељске куће. Тако су у кратком року чак четворица конобара из исте школе нашли запослење у хотелу са великом салом. Јован је неколико година раније кратко овде радио, а тројица колега провели су више година радећи заједно. Светислав се ускоро оженио а кум је био, а ко други – Александар.

Године су пролазиле, били су често заједно, и на послу и приватно као родбина.

Александар је 1969 године са породицом отишао преко океана, а кум Светислав и шогор Никита су са својим супругама и ћеркама наставили да живе и раде у граду на обали Дунава.

Сва тројица колега побегли су са села у потрази за бољим и лепшим животом, а њихови потомци, међу којима има инжењера, доктора, ликовних уметника, учитеља, професора универзитета, адвоката, авиотехничара, расејани између Београда, Новог Сада, Париза, Немачке, Канаде и Сједињених Држава Америке, наставили су да одржавају родбинске везе до ових дана, путем Фејсбука, Скајпа или е-мејла.

Набил

Током две године (1961 – 1962) у вароши је боравила група студената из Египта. Уствари, често су навраћали са факултета у Новом Саду где су студирали.

Том приликом били су чести гости у једином хотелу, где су ови тамнопутни момци били у центру пажње, како због изгледа, тако и понашања. Лепо обучени, џепова пуних пара, били су интересантни многим младим девојкама које су обасипали поклонима и пажњом, што ове нису могле очекивати од домаћих младића. Нико им није завидео, били су врло љубазни према свима, и често наручивали пиће гостима за суседним столовима. Посебно сам добро упознао једног од њих, по имену Набил, из Каира.

У то време у Југославији, као и у целом свету, била је веома популарна песма “Мустафа”.

Када је једном приликом певачица отпевала ову песму, у лошем преводу и још лошијој интерпретацији, јави се Набил да је отпева у оригиналу, на арапском језику.

То је требало чути и видети; невероватан глас и пратећи покрети тела, оставили су незабораван утисак.

Често, касније, Набил није могао избећи репризу свог наступа, молбе гостију да поново отпева Мустафу није могао избећи, што је он са задовољством чинио.

Набил се после повратка у Египат јавио са фотографијом чувеног историјског и туристичког Луксора и текстом на другој страни:

Драги пријател Бранко, много поздравим тебе од Каиро, и желим да ти живиш добро и расположен.

Много мени жао да ја сум отишу из Паланка – али ја нећу да заборавим тебе зато ти си било јако добар самном.

Много искрених поздрава од твој пријател Набил.

Врло важно је споменути, њихов однос према девојкама с којима су се дружили завршавао се баш тако – на дружењу. Васпитани у духу своје древне културе да поштују част девојака, као и своју личну, дошли би пред кућу, јавили се укућанима. Тако исто и при повратку, тачно у речено време. Многе девојке удале су се након таквог упознавања, и биле срећне у браку.

Џумбус

Одвајкада људи су тражили начина да своје расположење ускладе према приликама и околностима у којима су затечени, и да забораве на оно што их тишти, макар накратко. А где би то могло најлакше, најбрже (а да ли) и на најбољи начин постићи – него у кафани, уз чашицу – “да се срцу нађе лека”.

За то су се побринули конобари, да за сваку прилику имају посебан рецепт – коктел пића по жељи.

Први и најједноставнији коктел, био је мешавина ликера крушковац и шљивовице, такозвана “мешана”.

Пријатно пиће, нит` превише слатко нит` љуто.

Смијешане најлакше се пију - како би рекао Његош.

То пиће је намењено оним са лакшим “симптомима” а за озбиљније следе и радикалније мешавине, са додатком више различитих састојака.

Тешко се сетити назива тих рецепата јер се то, као и много чега другог мења према захтевима гостију, као и што се током времена појављују нови.

Остао ми је у сећању један од екстремних, како по свом садржају, тако и по учинку на оног који конзумира тај коктел – а звао се – Џумбус!

За разлику од других, овај коктел је комбинован по жељи наручиоца, као овај што следи, на пример.

У криглу од пола литре стави се:

1 дл. пива, 1 дл. вина, и по пола дл. рума, шљивовице, коњака, крушковца, џина или водке.

Онај који би то попио заборавио би не само зашто је и где дошао, већ и своју адресу па би га другари морали отпратити до куће. То би био један од начина да неки од момака “демонстрира своје капацитете” и скрене пажњу на себе, у недостатку неких других могућности за доказивање.

*У данашње време, то би било као када неко пожели **to get high**, само на други начин.*

Помирење у великој сали

Двоје младих који већ дуже време “иду заједно”, били су чести гости у великој свечаној сали хотела. А то је било једино место у граду где се поред слушања песама и лепе музике, могао заплесати валцер, танго или заиграти моравац.

У томе су били запажени од већине гостију, који су их сматрали за пример љубавног пара од којих се очекивао “happy end” - брак за пример.

Међутим, десило се нешто што су само њих двоје знали – посвађали се. Али њихов недолазак на забаве није могао да остане непримећен, сви су се питали шта се десило и многима су недостајали.

Ипак, после неког времена, појавили су се, али раздвојено: она са другарицом за једним столом при крају сале, а он сам, ближе подијуму на коме се налазила музика.

Очигледно, и њој као и њему, указала се потреба да се нађу у великој сали, забаве и можда забораве на оно што их мучи.

Да ли су једно друго пратили (вероватно) и без договора нашли

се на месту где су многе часове провели у неком другом, лепшем расположењу?

Нема сумње да су приметили једно друго, али правили се као да нису. Наравно. Био је то тренутак очекивања за обоје – ко ће дуже (или краће) издржати а да не попусти и први јави.

Она је са другарицом испијала њено омиљено пиће вермут, а пред њим се смењивале чаше коњака као што су се ређале и наручене песме, са намером да изазове реакцију друге стране. Она је у почетку то посматрала као незаинтересовано, али песме и чаше омиљеног пића показале су дејство.

Постојала је све узнемиренија.

А, када је певачица запевала срцепарајућу песму: на мом столу празна чаша, из те чаше ти си пила ... у срце ме моје дира ... изазвала је њен врисак који је скренуо пажњу свих присутних: Нагло скочи, потрча к њему с узвиком - мој Јоване!

Милице! Викну Јован и прихвати је у загрљај, а цела сала одзвања од аплауза у знак одобравања. Музика засвира танго и поче плес помирења у ком су сви присутни учествовали.

На том истом месту, после пар месеци била је и свадба на којој су се многи присетили тог момента помирења.

А зашто је дошло до свађе и кратког разлаза, сазнало се много касније, када се открило да је једна девојка хтела Јована за себе, а овај учтиво одбијао, говорећи да има девојку.

Она је писмима, код обоје изазвала сумње у искреност, чак и неверство, у чему је делимично успела, али и остала кратких рукава јер Јован и поред свега није изневерио своју Милицу.

Развод брака у "Разводу брака"

На крају вароши, у непосредној близини великог индустријског комбината, налазила се кафана "Дунав" – много познатија по надимку "Развод брака".

То је било место где су се окупљали људи склони коцки, а која се састојала у игри картама или, наоко безазленим куглањем. За неке, када би на крају месеца примили плату, кафана је била незаобилазна - ваљало је свратити на коју чашицу, наградити себе за месец дана труда и тешког рада, после чега би продужили својим кућама.

Други би засели за столове и поделили карте ... или ушли у куглану ... Паре почињу да мењају руке, тј. џепове. Једнима се пуне, другима празне. Многи ће доћи кући празног новчаника, а домаћице их дочекати препуне једа и беса.

Неретко, жена би знала мужа наћи у тој кафани како харчи тешко зарађен новац, а оставља породицу незбринуту.

И ту би, истог момента могло се чути:

Не долази кући, такав ми не требаш.

После поновљених случајева, понеки брак је био неодржив.

Надимак "Развод брака" је тако сасвим постао разумљив.

"Земљотрес"

Смештен у самом центру вароши, овај ресторан и кафана под именом "Јадран" далеко је био познатији као "Земљотрес".

Многе трговине, банке и установе, корзо и пијаца у непосредној близини, доприносили су да је током дана увек био пун гостију.

У вечерњим и касним ноћним сатима места су преузимали љубитељи добре музике примаша Мише и Стеве бегешара, а у кухињи је главну реч имао Бата Ђевабџија и Милица куварица. Када је ресторан пун, конобари су тада мотивисани и услуга бржа и боља.

Комбинација свега тога, учинила је да се о том ресторану чују лепе приче, бивало је гостију из Новог сада, па чак и Београда. Добра вест далеко се чује.

У том ресторану владао је посебан "штимунг" који је вешти примаш Миша знао како и када подићи расположење да сви

буду задовољни. Његов специјалитет била је вештина да на виолини изводи цвркут птица, тако да се препуна сала ресторана утиша да би се танани глас славуја могао чути. Сасвим другчија атмосфера завлада када је пијачни дан, тада већину гостију чине пољопривредници из околних села, који након успешне продаје својих производа сврате на пиће или порцију паприкаша, који се обавезно припрема за тај дан. Руководство ресторана би тог дана ангажовало и музику да забави ове госте, који за тако нешто немају прилике у својим селима.

Ненавикнути на такву атмосферу, подгрејани којом чашом више, или нерасположени због слабе продаје своје робе, били су спремни за свађу и за најмању ситницу, на пример чију ће песму певачица пре отпевати. Због буке и галаме, која се чула и на улици - имао се осећај да се “земља тресе” - и отуда потиче тај надимак. А баш тај надимак имао је неку магију да ресторан буде популарнији, служио је као бесплатна и преносива реклама. На том истом месту постојала је “механа” још у турско доба, и та традиција трајала је све до друге половине двадесетог века када је “Земљотрес” срушен а на његовом месту подигнута велика робна кућа.

Сви који се сећају тог ресторана - кафане чудног надимка, са носталгијом памте то време, које никакви кафићи и пицерије не могу заменити.

Шаран

Рибљи ресторан, па још на обали Дунава! Тиме је све речено за оне који познају менталитет и живот људи са тих простора. Са погледом на падине Фрушке горе, град Илок на другој страни реке, позади језеро тиквара и више стаза за шетање дуж шумовите леве обале плавог Дунава.

На тим стазама, које су звали златне и сребрне, многи заљубљени парови, шетајући и маштајући о будућем заједничком животу, баш на том месту би одлучили "да стану на луди камен."

Унутра, декор у складу намене ресторана, са базеном у којем рибе пливају а муштерије саме бирају која ће завршити у котлићу или на роштиљу.

Анегдота каже, да је једнога дана лично Моша Пијаде навратио у ресторан, све са ловачком опремом и пушком, стигао из оближњег ловишта Карађорђево.

Неки доколичар, познати шаливџија, примети гласно - нит` лепше опреме нит` ружнијег ловца!

На то му Моша мирно одговори: Да сам ја ружан, то је тачно, а да си ти безобразан и невоспитан, и то је тачно!

Стави доста цемента!

Директор угоститељског предузећа где сам добио први посао, био је ратни војни инвалид, првоборац, који је на то место постављен по заслуги током рата, а не на основу стручности. Био је скоро неписмен, али врло пријатан у односу према радницима, често давао савете о нечему о чему није имао појма. Тек толико да покаже ауторитет. То смо сви знали и разумели, и на то нисмо много обраћали пажњу.

Таквих случајева било је и у многим другим предузећима, где су постављани као кадар одан новим властима и као награда за ратне заслуге. Нису се разумевали у послове којима су се бавила предузећа на челу којих су стајали, за то су били надлежни технички директори, па рад због тога није трпео.

Служили су више као декор, и од њих се није много очекивало. Наш директор би често позивао у госте своје пријатеље када је запуштени хотел, под надзором школованог кадра, доведен у пристojно стање, да се подичи као својим успехом.

Једном приликом, током зимских дана, када се служило кувано вино и ракија (шумадијски чај), десетак гостију (директора) заузели су своја места, а он ће на сав глас, да чује куварица на другој страни ресторана, наручити:

-Марооо! Скувај нам два литрењака, и стави доста цемента! Мара се нагну кроз прозорче кухиње - Штааа?

-Цемент аил` цимента, .. бем га, једно од то двоје мора бит`! (вероватно је мислио на цимет, али није знао шта је шта).

За директора је постављен пошто је кудељара којом је претходно руководио, пропала. На препоруку колектива, због непознавања посла који му је поверен, премештен је за директора Отпада, а сви су тада закључили да је стигао на праву адресу, коначно.

Опортуниста

Као што је био случај запошљавања директора, тако је и велики број бораца добио посао у угоститељству да би остварили право на пензију. Многи од њих полуписмени, за такав посао нестручни, али таква је била политика обавезног запошљавања оних који су на основу ратних заслуга стекли право на те привилегије.

Квалитет услуга у угоститељству је знатно опао, нису имали искуства и били неодговорни што се тиче радног времена, јер како год радили, имали су загарантовану плату, коју би држава надокнађивала у случају да приход не покрива фонд за плате. А били су и доста утицајни кроз учешће у синдикату и радничком савету, и често пута спречавали доношење важних одлука својим надгласавањем.

После говора "највећег сина народа и народности", у Сплиту шесдесетих година, када је за проблеме у привреди окривио руководиоце и директоре предузећа, за које је навео да има и

опортуниста који коче напредак, они су на свим састанцима називали руководиоце предузећа опортунистима.

На седници управног одбора, приликом расправе у вези ребаланса буџета, да би се издвојио значајан износ за локални фудбалски клуб који је ушао у другу савезну лигу, и требао новаца за доградњу стадиона, председник управног одбора је предложио износ којим би била плаћена велика огласна табла на стадиону у виду рекламе, тј. део ограде стадиона са именом предузећа. Вођа опозиције назове га опортunistом.

На питање да објасни шта значи реч опортуниста, овај спремно рече: Ја не знам шта значи, али добро знам да си то ти! и предложи дупли износ уместо предложеног, само да би било како он хоће. А то је износ који је председник управног одбора прижељкивао, па је вештим вођењем седнице, навео и препустио опозицији да она кобојаги тако одлучи.

Другом приликом, надгласавањем у дисциплинској комисији и управном одбору, казнили су једног доброг, школованог конобара отпустом са посла јер се потукао са једним гостом на радном месту. Истина, био је брз да удари ако је изазван без разлога, па су и локалне новине писале о њему као силеџији.

Један гост, из оближњег села, о коме су новине такође писале као о сеоском силеџији, рече му на радном месту, мало припит: -Ти си тај силеџија о коме новине пишу! Само да знаш, и ја сам силеџија и о мени новине пишу!

Никита, како му је било име, упита: јеси ли? и истовремено опали му шамар тако снажно да се овај сруши са столице.

-Ја сам само питао, нисам имао намеру да се бијем, рече овај да би тиме окончао сукоб, јер је видео да има посла с неким јачим. Резултат свега, био је губитак посла за Никиту.

Али, секретар предузећа удесио је тако да 5 присутних чланова управног одбора потврди такву одлуку после поднете жалбе, са минималном већином 3:2.

Саветовао је Никити да се стрпи неко време и поднесе тужбу суду за неправедан отказ, не наводећи појединости да би добио на времену и одложио судску пресуду што дуже.

По савету секретара, после 6 месеци, поднео је захтев за поништење решења о отказу с образложењем да је донет на незаконит начин. Наиме, за отказ је гласало троје од присутних 5 чланова управног одбора, а резултат гласања валидан је ако је одлука донета већином од укупног броја чланова одбора (9). Суд је донео решење да се Никита врати на посао са исплатом свих заосталих плата које би му припадале као да је радио. То је била освета тој “назови опозицији”.

То што је држава помагала у толикој мери борце, било је од користи да придобије подршку “народних маса”, било за изборе или опстанак на власти.

То је једна страна те приче, али остаје чињеница да српски борци (а били су велика већина) никада у историји нису били тако добро третирани и привилеговани за свој ратнички допринос, као у Новој Југославији. Сетимо се само приче Лазе Лазаревића, “Све ће то народ позлатити”.

Нова година

У вароши је било током године много разних прослава: државних, верских и других, које су увек биле добро посећене и сви су били задовољни, организатори као и учесници.

Понекад би се догодили нежељени инциденти и на кратко покварили расположење присутним, али без озбиљнијих последица. Руководство хотела организовало је дочек Нове године, уз незабораван провод са новим оркестром и младом и лепушастом певачицом, како су најављивали бројни плакати истакнути по изложима продавница, и огласима у локалним новинама. Два месеца унапред, све резервације места са

улазницама у три сале хотела биле су у рукама оних који су желели да присуствују тој веселој, последњој ноћи у години.

Почетак весеља био је заиста према очекивању.

Добра и богата трпеза, обиље пића сваке врсте, расположење је расло сваким тренутком.

Како су се чаше празниле, гости су бивали све гласнији и нестрпљивији у ишчекивању тренутка када нестаје једна а почиње друга, Нова година.

Млада певачица била је у центру пажње, гости су се такмичили ко ће пре наручити жељену песму за своје друштво за столом. И тада је почела препирка између гостију за суседним столовима, који су истовремено желели да наруче песму. Препирка је прерасла у свађу, а свађа у претње, после којих је уследила туча гостију та два стола.

Међутим, за суседним столовима седели су пријатељи једних и других, те је настала општа туча по целој сали.

Летеле су столице, чаше и флаше, обијале се о главе гостију и зидове и прозоре сале. Полиција је стигла убрзо и пуцњима из пиштоља, као упозорењем, прекинула тучу.

Требало је времена да то схвате пијане, и понеке кржаве главе. Стигла је и хитна помоћ, коју је полиција позвала, санирала повреде многим а неки су пребачени у болницу.

Осталима је полиција, после узимања информација од сваког затеченог, наредила да напусте место и да иду својим кућама, а особље ресторана, музичари и уплашена певачица, са тугом су посматрали последице ове туче, сцена је подсећала на бојно поље после велике битке.

Многим гостима одела су поцепана, или су претрпели неку другу штету.

Пописом поломљених столица и чаша, тањира и другог инвентара хотел је сазнао висину штете.

И све ће то бити надокнађено и поправљено током времена, па на крају и заборављено, а оригинални декор на зидовима,

прозорима и дрвеним панелима - озледе које је претрпела невина свечана сала, тешко да ће и највештији мајстори моћи залечити. Осамдесетих година прошлог века, неслога међу републичким риководствима почела је да нагриза стабилност и опстанак заједничке државе. Ускоро је то стање довело до распада државне заједнице. Дошло је и до привредног слома, приватизација је омогућила богатим странцима да приграбе све најзначајније у привреди, фондови су убрзо пресушили у многим општинским буџетима. Предузећа су преко ноћи одлазила под стечај, и та судбина није могла мимоићи ни хотел са Великом салом.

Неко га је купио јефтино, могло би се рећи добио бесплатно, са обећањем да ће уложити своја средства за производњу безалкохолних пића. Није успело, али је Велика сала за свагда променила изглед и досије ове лепотице је заувек затворен.

Бранко Малешевић / Photo by Doug Bell

Published by:

SAWS

Since 1973

SPORTS ACTIVITIES OF WINDSOR SERBS

COLLECTING - RECORDING - PUBLISHING

Branko Malesevic

3007 STILLMEADOW ROAD WINDSOR, ON N8R 1N2

branko_malesevic@yahoo.ca

Реч аутора.

У већини случајева тема приче је човек и његова околина, може бити истинита, измишљена или у комбинацији, у зависности од тога како аутор жели да прикаже догађај. Догађаји могу бити слични, без обзира на географске ширине и дужине, као и поступци и имена јунака приче. Зато и поред тога што аутор промени имена и називе места, многи ће ипак препознати себе у некој причи. Зато је важно напоменути да свака сличност је случајна, и то се овим путем жели нагласити.

30.11.2025

Од истог аутора:

1. *Српски Спортски Клуб Виндзорски Срби 1973 – 1976*
2. *Спортске Вести с.к. Виндзорски Срби 1977*
3. *Спортска Активност Виндзорских Срба у 1929 – 1979*
4. *Јанко Мајсторовић, радник и ратник 1980*
5. *John Maystorovich worker & warrior 1980*
6. *Прослава 200-те годишњице рођења Вука Стефановића Караџића у Виндзору 1787 – 1987*
7. *Windsor Chess Club Chess News 1997*
8. *Комплет билтена Српског Шаховско Удружења 1998-2001*
9. *Срби у Виндзору 1910-2010 II издање 2013*
10. *Балоте клуб Виндзорски Срби 1923*
11. *The Maple Leaf Cyclist 2023*
12. *Срби у Виндзору и шах 2023*
13. *My Chess Book 2023*
14. *Српско Шаховско Удружење у Онтариу 1998-2024*
15. *Милан Вукадинов Шаховски олимпијац 2024*
16. *Milan Vukadinov Chess Olympian 2024*
17. *Sports Activities of Windsor Serbs 1929 – 2024*
18. *Спортска Активност Виндзорских Срба 1929 – 2024*
19. *Од Кукуља до Виндзора (једна прича) 2024*
20. *From Kukulje to Windsor (one story)*
21. *Судбина једне крушке (2025)*
22. *The Destiny of a per tree (2025)*
23. *Кафанске приче 2025*
24. *Срби у Виндзору 1910 – 2025 IV издање*

Страна 30:

*Хотел "Kleespiess" отворен 1921 (фото 1933)
После Другог Светског рата преименован у хотел "Београд"*

Artwork by: Cico
